

*МИКОЛА ВЕТЕШ,
ПЕТРО ПОЛІХА*

КОЖЕН РІК РЕКТОРСТВА – ЯК ПЕРИВ АФТАНІСЦАНІ

Керівник УжНУ про цьогорічну вступну кампанію, освітянську політику та чого вдалося досягти Нині у розпалі вступна кампанія у вузи. Для багатьох — визначальний момент у житті. Про її особливості ми поцікавилися у ректора провідного вишу Закарпаття. А заодно запитали й про інші, не менш цікаві теми...

– Миколо Миколайовичу, які особливості цьогорічної вступної кампанії? Що нового, незвичайного, складного...

– Знаєте, так спокійно все відбувається, що аж дивно. Торік саме під час вступної кампанії у нас була перевірка. Причому замовна. Тому ситуація була дуже напружена. Нині спокійно. Особливістю є те, що торік за перші три дні вступу ми отримали 70% заяв, а потім надходило по сто на день і загалом отримали 8 тисяч. Цьогоріч спершу подали 1,5 тисяч заяв і щодня по 500-600. Нині маємо майже 7,5 тисяч заяв від абітурієнтів. Якщо так триватиме і надалі, то до 1 серпня зберемо заяв на рівні минулого року.

– Новацією цьогорічної вступної кампанії є можливість подати документи через Інтернет з допомогою спеціальної електронної системи...

– Така можливість є, але поки що ця система себе не виправдовує. Лише 2% абітурієнтів подали документи через електронну систему. І навіть вони через

день-два приїжджають, аби переконатися, що заява надійшла. Але це нове, люди до такого ще не звичні. Можливо через рік-два система повноцінно запрацює і виправдає себе.

– **Водночас були повідомлення про збої у роботі цієї системи...**

– Це правда. Гадаю, слід у кожному вузі запровадити локальну електронну конкурсну систему. Бо за величезного навантаження потрапити на міністерську програму дуже важко, а деколи взагалі неможливо. Локальні системи вирішили б цю проблему.

– **Цьогоріч прогнозували значне зменшення кількості абітурієнтів, бо значно менше випускників. Відчуваєте таку тенденцію?**

– Так. Демографічна ситуація вплинула на кількість вступників. Щороку ми на перші курси набираємо 2-2,5 тисяч студентів. Я думаю, що незважаючи на меншу кількість вступників, цьогоріч ми також наберемо звичну кількість студентів.

– **Які факультети нині користуються найбільшою популярністю?**

– Цікаво, що лідери серед факультетів за поданими заявами змінилися. Як не дивно найбільше заяв подано на історичний факультет. Сам не можу зрозуміти чому так. Можливо через те, що сертифікати на історичний і юридичний факультети тотожні. Маємо по 300 заяв на істфак і юрфак. Багато заяв на туризм і міжнародні відносини. У лідери вийшов і факультет суспільних наук. На деякі факультети маємо брак заяв, тому тим абітурієнтам, які не вступлять на бажану спеціальність пропонуватимемо місця держзамовлення на інших факультетах.

– **Напередодні вступної кампанії була інформація скорочення місць державного замовлення і підвищення плати за навчання. УжНУ це стосується?**

– Ще кілька місяців тому я однозначно заявив, що ми плату піднімати не будемо. Річ у тім, що за розрахунками, усі цьогорічні абітурієнти мали вступити на державне замовлення, бо їх мало. Але державне замовлення скоротили. Спершу міністерство планувало на 40%, потім прийшов наказ скоротити самостійно на 15-20%. Треба віддати належне голові Закарпатської ОДА Олександру Ледиді, який звернувся з листом до міністра освіти де вказав, що наша область має найменше студентів і нам пішли на поступки. Та до 15% скоротити державне замовлення таки довелось. Нині маємо майже тисячу місць держзамовлення. Але деякі спеціальності постраждали, наприклад, юридичного, економічного факультетів... Хоча є й спеціальності, де є недобір навіть на місця держзамовлення. До прикладу, сестринська справа. У майбутньому по деяких спеціальностях треба буде вносити зміни.

– **Але ж ціни на все зростають, як будете працювати, коли не підвищите плату за навчання?**

– Звичайно, що економічно нам таке рішення не вигідне, але життя змушує. Треба йти назустріч людям. Хоча нині ми одночасно не можемо виплатити зарплату усім викладачам, тому робимо це в два етапи. А 50% зарплати

виплачується із спецфонду університету, тобто зароблених самостійно коштів. Тому для нас дуже важливо набрати студентів на платну форму навчання, аби у серпні видати зарплату. У майбутньому будемо розробляти нову стратегію оплати: прирівняємо ціни до вузів Західної України і на деякі спеціальності напевно навіть суттєво зменшимо оплату (фізика, математика, хімія, політологія), сподіваючись, що тоді до нас прийде більше людей. Хоча, звісно, тут є певний ризик.

– **Біля входу в університет можна побачити оголошення «Громадська мережа «ОПОРА» наглядає за діяльністю УжНУ...». Ви співпрацюєте з цією організацією, претензії до вашої діяльності з боку організації були?**

– Ми тісно співпрацюємо. Щоправда, цьогоріч на засіданні приймальної комісії представники цієї організації були лише раз. Але протоколи засідань вони просили — ми їм надали. Також вони мають право бути присутніми на іспитах. На сьогодні претензій до роботи приймальної комісії у цієї організації не було.

– **Не таємниця, що маємо надмірну кількість певних спеціалістів і водночас брак інших. Цим питанням займаєтеся?**

– Ми знаємо, що юристів, економістів у нас уже забагато. Люди не можуть знайти роботу. Але, до прикладу, коли завдяки голові ОДА Олегу Гаваші, відкрили спеціальність «геодезія» були дуже раді, бо таких фахівців нам бракує. Водночас цільових замовлень на неї нам не дають... Загалом усі спеціальності, які відкрили на географічному факультеті, необхідні Закарпаттю. Та зміни вносити потрібно і на наступний рік через обласну адміністрацію підніматимемо це питання. Під час вступної кампанії правила гри змінювати не можна. Я один раз змінив і отримав масу проблем (сміється).

– **Мова про пільговиків?**

– Ні. Проблема виникла із «роздвоєними» спеціальностями, скажімо «історія» на історичному і угорському факультетах. Тоді мене звинуватили у зраді українського народу. А нещодавно вже була міністерська перевірка іншого гатунку. Мене звинуватили у неофашизмі, в тому, що державні нагороди отримав за пропаганду Бандери, Шухевича. Ці постаті у нинішньої влади не популярні. Але так сталося, що про першого я дійсно не писав, на жаль. Про другого писав, бо він був на Закарпатті, відповідав за зв'язки тутешніх повстанців із Галичиною. Про Колодзінського писав (командир січових стрільців – Авт.). Перевіряючи вимагали мої праці, звіряли чи ордени дійсно присвоєні указами Президента і я давав пояснення, що перший орден я отримав до Дня Конституції, а другий до 70-річчя Карпатської України.

– **Діяльність нинішнього уряду і зокрема профільного міністра в галузі освіти постійно критикують. Ваша оцінка реформ в освітній галузі.**

– Почну з того, що Дмитро Табачник – перший міністр освіти і науки України з яким я жодного разу не спілкувався навіть по телефону. Хоч у мене були неідеальні стосунки з його попередником, але Іван Вакарчук міг о 9 вечора зателефонувати і сказати, що на нашому сайті вказано прізвище людини як

призера всеукраїнської олімпіади, а він таким не є. Я з'ясовую — дійсно, це переможець обласної олімпіади. Тобто міністр відстежував навіть такі нюанси. Зараз такого немає. Водночас треба відзначити, що Дмитро Володимирович поки що не ухвалив жодного рішення, спрямованого проти освіти. Це правда. Навіть до розробленого міністерством проекту закону про вищу освіту у мене претензій немає. Єдине, що бентежить — скорочення державного замовлення. Інша справа, що деякі заступники міністра беруть на себе керівні функції і мене відверто шантажують.

– **Можна конкретніше?**

– Звісно. Я про це розповідав на вченій раді університету. Одного разу мене викликав перший заступник міністра Євген Сулима. Ми розмовляли з ним близько години, я розповів про університет, проблеми і потреби нашого вузу. І тут він мене питає: «А ви би не могли написати заяву на звільнення?» (сміється). Я запивав причину. Він каже, що міністр має визначати кадрову політику. Я не заперечую. Кажу: «Знімайте мене наказом». Він не хоче і пропонує мені будь-яку посаду проректора чи директора інституту. Я і нині обіймаю посаду директора інституту. Отримую за це 600 грн. у місяць, а влітку взагалі не отримую нічого... Ось така ситуація. Після цього він мені заявив, що вони змушені (!) в університет прислали перевірку. Але потім щось змінилося. Комісія так і не приїхала. Щоправда пізніше перевірка таки була. Навіть дві одночасно. Одна комісія досліджувала мій неофашизм, а інша ніби то незаконне звільнення мною декана біологічного факультету. Все пройшло на високому рівні. Я підписав усі документи, погодився з незначними недоліками які були вказані у висновках. Але потім з'ясувалося, що коли документи передали керівнику Держінспекції навчальних закладів України пану Бурлакову, той, мабуть, не читаючи, написав виключно негативну резолюцію і подав міністру. І знову мені телефонує пан Сулима і пропонує написати заяву на звільнення, а до того ще й допомогти приватизувати квартиру. Я знову відмовився, сказавши, якщо є підстави для мого усунення з посади, нехай роблять це за нормальною процедурою. І таке відбувається упродовж двох років. За цей час було 12 перевірок, серед яких 4 міносвіти, причому самі члени комісій не приховували їх замовний характер. Я знаю кого хочуть призначити на моє місце, та воюють зі мною і досі. Тому кожен рік перебування на посаді рахую як три в Афганістані.

– **Йдеться про укрупнення вузів?**

– Про це також. Якщо б зняли мене і призначити «потрібну» людину, цю процедуру їм було б легше провести.

– **А як загалом ви ставитеся до ідеї об'єднання вузів?**

– Позитивно, бо це моя ідея. Я про це говорив ще за півроку до Табачника. Але все має відбуватися на високому рівні. Наприклад, в УжНУ майже немає спеціальностей, які є в Мукачівському держуніверситеті. Тому на його базі можна було б створити інститут УжНУ. Інша ситуація із ЗакДУ. Там багато спеціальностей потрібно об'єднувати з нашими, бо вони тотожні. А на базі

технічних, комп'ютерних відновити інститут інформатики. Але виникає, зокрема, багато проблем з кадрами... Я назвав лише вузи, які собою щось представляють. Інші потрібно просто приєднувати або закривати. За таке розумне укрупнення я двома руками.

– Чи виправдав себе угорський факультет, з приводу відкриття якого було багато суперечок?

– Відкриваючи цей факультет я переслідував дві цілі. По-перше, ми задовольнили освітні потреби найбільшої національної меншини Закарпаття. Щороку в УжНУ вступає до 150 угорців і це другий показник після українців. Водночас я заявляв, що інші меншини теж можуть претендувати на такі ж факультети, якщо буде необхідна кількість студентів. Створили центр словакістики, але дітей майже немає, вже третій рік немає жодного студента на румунську філологію. Якщо так триватиме, через два роки відділення треба буде закривати. По-друге, кошти. Угорщина виділила профінансувала не тільки відкриття і облаштування угорського факультету. За ці кошти ми фактично відремонтували і облаштували три поверхи нового корпусу, де розміщено інші факультети. Тому нам відкриття угорського факультету було вигідне. Я вважаю, що він себе виправдав повністю. Усе зроблене за будь-яких умов залишиться в університеті і вже нині в аудиторіях займаються і угорці, і українці. Якщо б угорці забажали ще профінансувати, ми б їм ще щось відкрили (сміється). До речі після зміни влади в Угорщині у нас була їхня комісія, яка провела аудит і дійшла висновку, що всі кошти використані за призначенням.

– На якій стадії перенесення університетської бібліотеки з єпископської резиденції на БАМ?

– Нова бібліотека, яка займає перший поверх головного корпусу УжНУ за площею більша від «кремлівської». Але там було тісно, не було елементарних умов для роботи. Нову книгозбірню ми робили керуючись сучасними стандартами. Перенесли до неї всю гуманітарну літературу. Днями з Іваном Балогою я зустрічався з владикою Міланом, який пропонував повністю звільнити другий поверх резиденції. Мова йде проте, щоб до 1 серпня перевезти на БАМ красназавчу літературу. Іван Іванович профінансував встановлення решіток у виділених приміщеннях і до кінця місяця це буде зроблено. Але це один етап. Наступний – вивезення літератури, яка зберігається на першому поверсі резиденції. Тим часом на другому робитиметься ремонт, а це займе багато часу, бо мова йде про відновлення фресок, нині там працюють реставратори зі Львова. Для того, щоб повністю звільнити резиденцію, потрібно, щоб обласна рада прийняла програму по бібліотечній справі і виділила кошти на облаштування одного поверху університету під бібліотеку, де розмістимо літературу з точних наук. Сподіваюся, що така програма буде ухвалена на найближчій сесії і тоді упродовж року питання з бібліотекою буде повністю вирішене.

– Ваші недоброзичливці закидають, що останніми роками університет катастрофічно впав. Що можете сказати у відповідь?

– (Сміється) У відповідь можу сказати, що університет катастрофічно піднявся уверх. Взагалі таке враження, що чим більша криза в країні, тим краще розвивається університет. За останні три роки змінилося найбільше. Ми «з нуля» зробили стоматологічний факультет, змінили практично усю прилеглу територію головного корпусу, відремонтували у ньому більшість аудиторій. Щоправда потрібно ще замінити вікна, але міністерство поки не виділяє коштів. Як тільки вони з'являться, ми поетапно по поверхах їх замінимо. Також не вдалося добудувати новий корпус. Але почали його зводити ще 1988 року. Коли я став ректором, був один поверх. Нині залишилося добудувати півтора поверхи. Відремонтовано фізичний факультет, замінено систему опалення на медичному і вперше за багато років там люди не мерзнуть. Хочу висловити подяку Віктору та Івану Балогам за те, що залучили для потреб університету величезну кількість меценатів. Коли відкривали бібліотеку, то я навіть усім грамоти не міг вручити, бо це зайняло б півтори години. Також вдалося відкрити чотири нові факультети, десять спеціальностей. Багато з цього робилося у запеклій конкурентній боротьбі. Але нам це вдалося. Тому вважаю, що зроблено багато, та як максималіст, хотів би більшого.

2011 рік.